

Πρὸς Γαλάτας

Παῦλος ἀπόστολος οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπου, ἀλλὰ διὰ **1**
 Ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ θεοῦ πατρὸς τοῦ ἐγείραντος αὐτὸν ἐκ νεκρῶν, καὶ οἱ **2**
 σὺν ἐμοὶ πάντες ἀδελφοί, ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Γαλατίας·¹ χάρις ὑμῖν **3**
 καὶ εἰρήνη ἀπὸ θεοῦ πατρὸς, καὶ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ, τοῦ **4**
 δόντος ἑαυτὸν περὶ τῶν ἁμαρτιῶν ἡμῶν, ὅπως ἐξέλῃται² ἡμᾶς ἐκ τοῦ
 ἐνεστῶτος³ αἰῶνος πονηροῦ, κατὰ τὸ θέλημα τοῦ θεοῦ καὶ πατρὸς ἡμῶν:
 ᾧ ἡ δόξα εἰς τοὺς αἰῶνας τῶν αἰώνων. Ἀμήν. **5**

Θαυμάζω ὅτι οὕτως ταχέως⁴ μετατίθεσθε⁵ ἀπὸ τοῦ καλέσαντος ὑμᾶς ἐν **6**
 χάριτι χριστοῦ εἰς ἕτερον εὐαγγέλιον· ὃ οὐκ ἔστιν ἄλλο, εἰ μὴ τινὲς εἰσιν **7**
 οἱ ταρασσόντες⁶ ὑμᾶς καὶ θέλοντες μεταστρέψαι⁷ τὸ εὐαγγέλιον τοῦ
 χριστοῦ. Ἀλλὰ καὶ ἐὰν ἡμεῖς ἢ ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται ὑμῖν **8**
 παρ' ὃ εὐηγγελισάμεθα ὑμῖν, ἀνάθεμα⁸ ἔστω. Ὡς προειρήκαμεν,⁹ καὶ **9**
 ἄρτι πάλιν λέγω, εἴ τις ὑμᾶς εὐαγγελίζεται παρ' ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα
 ἔστω. Ἄρτι γὰρ ἀνθρώπους πείθω ἢ τὸν θεόν; Ἡ ζητῶ ἀνθρώποις **10**
 ἀρέσκειν;¹⁰ Εἰ γὰρ ἔτι ἀνθρώποις ἡρεσκον,¹⁰ χριστοῦ δοῦλος οὐκ ἂν
 ἦμην.

¹ Γαλατία, ας, ἡ, Galatia. ² ἐξαίρω, take out, deliver. ³ ἐνίστημι, be present, place in or upon. ⁴ ταχέως, quickly, soon. ⁵ μετατίθημι, transfer, change. ⁶ ταρασσω, trouble, agitate. ⁷ μεταστρέφω, change, turn (about). ⁸ ἀνάθεμα, τος, τό, accursed, curse. ⁹ προλέγω, say beforehand, forewarn. ¹⁰ ἀρέσκω, please, serve.

Γνωρίζω¹ δὲ ὑμῖν, ἀδελφοί, τὸ εὐαγγέλιον τὸ εὐαγγελισθὲν ὑπ' ἐμοῦ, ὅτι 11
οὐκ ἔστιν κατὰ ἄνθρωπον. Οὐδὲ γὰρ ἐγὼ παρὰ ἀνθρώπου παρέλαβον 12
αὐτό, οὔτε ἐδιδάχθην, ἀλλὰ δι' ἀποκαλύψεως² Ἰησοῦ χριστοῦ. 13
Ἦκούσατε γὰρ τὴν ἐμὴν ἀναστροφὴν³ ποτε ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ,⁴ ὅτι καθ'
ὑπερβολὴν⁵ ἐδίωκον τὴν ἐκκλησίαν τοῦ θεοῦ, καὶ ἐπόρθουν⁶ αὐτήν: καὶ 14
προέκοπτον⁷ ἐν τῷ Ἰουδαϊσμῷ⁴ ὑπὲρ πολλοὺς συνηλικιώτας⁸ ἐν τῷ
γένει⁹ μου, περισσοτέρως¹⁰ ζηλωτῆς¹¹ ὑπάρχων τῶν πατρικῶν¹² μου
παραδόσεων.¹³ Ὅτε δὲ εὐδόκησεν¹⁴ ὁ θεὸς ὁ ἀφορίσας¹⁵ με ἐκ κοιλίας¹⁶ 15
μητρός μου καὶ καλέσας διὰ τῆς χάριτος αὐτοῦ, ἀποκαλύψαι¹⁷ τὸν υἱὸν 16
αὐτοῦ ἐν ἐμοὶ ἵνα εὐαγγελίζωμαι αὐτὸν ἐν τοῖς ἔθνεσιν, εὐθέως οὐ
προσανεθέμην¹⁸ σαρκὶ καὶ αἵματι: οὐδὲ ἀνῆλθον¹⁹ εἰς Ἱεροσόλυμα πρὸς 17
τοὺς πρὸ ἐμοῦ ἀποστόλους, ἀλλὰ ἀπῆλθον εἰς Ἀραβίαν,²⁰ καὶ πάλιν
ὑπέστρεψα εἰς Δαμασκόν.²¹

Ἐπειτα²² μετὰ ἔτη τρία ἀνῆλθον¹⁹ εἰς Ἱεροσόλυμα ἱστορήσαι²³ Πέτρον, 18
καὶ ἐπέμεινα²⁴ πρὸς αὐτὸν ἡμέρας δεκαπέντε.²⁵ Ἐτερον δὲ τῶν 19
ἀποστόλων οὐκ εἶδον, εἰ μὴ Ἰάκωβον τὸν ἀδελφὸν τοῦ κυρίου. Ἄ δὲ 20
γράφω ὑμῖν, ἰδοὺ ἐνώπιον τοῦ θεοῦ ὅτι οὐ ψεύδομαι.²⁶ Ἐπειτα²² ἦλθον 21

¹ γνωρίζω, make known, declare. ² ἀποκαλύψις, εὖ, ἡ, revelation, unveiling. ³ ἀναστροφή, ἡς, ἡ, conduct, behavior. ⁴ Ἰουδαϊσμός, οὗ, ὁ, Judaism, Jewish religion. ⁵ ὑπερβολή, ἡς, ἡ, excess, superiority. ⁶ πορθέω, destroy, lay waste. ⁷ προκόπτω, proceed, advance. ⁸ συνηλικιώτης, οὗ, ὁ, contemporary, one of the same age. ⁹ γένος, οὗς, τό, race, kind. ¹⁰ περισσῶς, abundantly, exceedingly. ¹¹ ζηλωτής, οὗ, ὁ, Zealot, zealot. ¹² πατρικός, ἀντρικός, πατρικός, οὗ, ὁ, ancestral, paternal. ¹³ παράδοσις, εὖ, ἡ, tradition, instruction. ¹⁴ εὐδοκέω, think it good, be well pleased with. ¹⁵ ἀφορίζω, separate, set apart. ¹⁶ κοιλία, ἀσ, ἡ, belly, womb. ¹⁷ ἀποκαλύπτω, reveal, uncover. ¹⁸ προσανατίθηναι, contribute, consult with. ¹⁹ ἀνέρχομαι, go up, come up. ²⁰ Ἀραβία, ἀς, ἡ, Arabia. ²¹ Δαμασκός, οὗ, ὁ, Damascus. ²² ἔπειτα, then, after this. ²³ ἱστορέω, visit, get acquainted with. ²⁴ ἐπιμένω, continue, remain. ²⁵ δεκαπέντε, fifteen, 15. ²⁶ ψεύδομαι, lie.

εἰς τὰ κλίματα¹ τῆς Συρίας² καὶ τῆς Κιλικίας.³ Ἡμῖν δὲ ἀγνοούμενος⁴ 22

τῷ προσώπῳ ταῖς ἐκκλησίαις τῆς Ἰουδαίας ταῖς ἐν χριστῷ: μόνον δὲ 23

ἀκούοντες ἦσαν ὅτι Ὁ διώκων ἡμᾶς ποτέ,⁵ νῦν εὐαγγελίζεται τὴν

πίστιν ἣν ποτε⁵ ἐπόρθει.⁶ Καὶ ἐδόξαζον ἐν ἐμοὶ τὸν θεόν. 24

Ἐπειτα⁷ διὰ δεκατεσσάρων⁸ ἐτῶν πάλιν ἀνέβην εἰς Ἱεροσόλυμα μετὰ 2

Βαρνάβαν,⁹ συμπαραλαβὼν¹⁰ καὶ Τίτον:¹¹ ἀνέβην δὲ κατὰ ἀποκάλυψιν,¹² 2

καὶ ἀνεθέμην¹³ αὐτοῖς τὸ εὐαγγέλιον ὃ κηρύσσω ἐν τοῖς ἔθνεσιν, κατ'

ἰδίαν δὲ τοῖς δοκοῦσιν, μήπως¹⁴ εἰς κενὸν¹⁵ τρέχω¹⁶ ἢ ἔδραμον.¹⁷ Ἄλλ' 3

οὐδὲ Τίτος¹¹ ὁ σὺν ἐμοί, Ἕλληνας¹⁸ ὄν, ἡναγκάσθη¹⁹ περιτεμηθῆναι:²⁰ διὰ 4

δὲ τοὺς παρεισάκτους²¹ ψευδαδέλφους,²² οἵτινες παρεισῆλθον²³

κατασκοπῆσαι²⁴ τὴν ἐλευθερίαν²⁵ ἡμῶν ἣν ἔχομεν ἐν χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα

ἡμᾶς καταδουλώσωνται:²⁶ οἷς οὐδὲ πρὸς ὥραν εἵξαμεν²⁷ τῇ ὑποταγῇ,²⁸ 5

ἵνα ἡ ἀλήθεια τοῦ εὐαγγελίου διαμείνῃ²⁹ πρὸς ὑμᾶς. Ἀπὸ δὲ τῶν 6

δοκούντων εἶναι τι – ὅποιοι³⁰ ποτε ἦσαν οὐδὲν μοι διαφέρει:³¹ πρόσωπον

θεοῦ ἀνθρώπου οὐ λαμβάνει – ἐμοὶ γὰρ οἱ δοκούντες οὐδὲν

προσανέθεντο:³² ἀλλὰ τοῦναντίον,³³ ἰδόντες ὅτι πεπίστευμαι τὸ 7

εὐαγγέλιον τῆς ἀκροβυστίας,³⁴ καθὼς Πέτρος τῆς περιτομῆς – ὁ γὰρ 8

¹ κλίμα, τος, τό, region, territory. ² Συρία, ας, ἡ, Syria. ³ Κιλικία, ας, ἡ, Cilicia. ⁴ ἀγνοέω, not know, be unaware. ⁵ ποτέ, once, at some time. ⁶ πορθέω, destroy, lay waste. ⁷ ἔπειτα, then, after this. ⁸ δεκατέσσαρες, fourteen, 14. ⁹ Βαρνάβας, ὁ, Barnabas. ¹⁰ συμπαραλαμβάνω, take along with. ¹¹ Τίτος, ου, ὁ, Titus. ¹² ἀποκάλυψις, εως, ἡ, revelation, unveiling. ¹³ ἀνατίθηναι, set forth, declare. ¹⁴ μήπως, lest in any way, lest perhaps. ¹⁵ κενός, empty, vain. ¹⁶ τρέχω, I run. ¹⁷ τρέχω, run, exercise myself. ¹⁸ Ἕλληνας, ηνος, ὁ, Greek, Hellene. ¹⁹ ἡναγκάζω, force, compel. ²⁰ περιτέμνω, circumcise, circumcise. ²¹ παρεισάκτος, secretly brought in. ²² ψευδάδελφος, ου, ὁ, false brother. ²³ παρεισέρχομαι, slip in, come in. ²⁴ κατασκοπέω, spy out, lie in wait for. ²⁵ ἐλευθερία, ας, ἡ, liberty, freedom. ²⁶ καταδουλόω, enslave. ²⁷ εἵκω, yield, give way. ²⁸ ὑποταγή, ἡς, ἡ, subjection, obedience. ²⁹ διαμένω, remain, continue. ³⁰ ὅποιος, what sort of, what kind of. ³¹ διαφέρω, differ, carry through. ³² προσαντίθηναι, contribute, consult with. ³³ τοῦναντίον, on the contrary. ³⁴ ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin.

ἐνεργήσας¹ Πέτρῳ εἰς ἀποστολὴν² τῆς περιτομῆς, ἐνήργησεν¹ καὶ ἐμοὶ
 εἰς τὰ ἔθνη – καὶ γνόντες τὴν χάριν τὴν δοθεῖσάν μοι, Ἰάκωβος καὶ ⁹
 Κηφᾶς³ καὶ Ἰωάννης, οἱ δοκοῦντες στύλοι⁴ εἶναι, δεξιὰς ἔδωκαν ἐμοὶ καὶ
 Βαρνάβας⁵ κοινωνίας,⁶ ἵνα ἡμεῖς μὲν εἰς τὰ ἔθνη, αὐτοὶ δὲ εἰς τὴν
 περιτομήν: μόνον τῶν πτωχῶν ἵνα μνημονεύωμεν,⁷ ὃ καὶ ἐσπούδασα⁸ ¹⁰
 αὐτὸ τοῦτο ποιῆσαι.

Ὅτε δὲ ἦλθεν Πέτρος εἰς Ἀντιόχειαν,⁹ κατὰ πρόσωπον αὐτῷ ἀντέστην,¹⁰ ¹¹
 ὅτι κατεγνωσμένος¹¹ ἦν. Πρὸ τοῦ γὰρ ἐλθεῖν τινὰς ἀπὸ Ἰακώβου, μετὰ ¹²
 τῶν ἐθνῶν συνήσθιεν:¹² ὅτε δὲ ἦλθον, ὑπέστειλλεν¹³ καὶ ἀφώριζεν¹⁴
 ἑαυτόν, φοβούμενος τοὺς ἐκ περιτομῆς. Καὶ συννυπεκρίθησαν¹⁵ αὐτῷ ¹³
 καὶ οἱ λοιποὶ Ἰουδαῖοι, ὥστε καὶ Βαρνάβας⁵ συναπήχθη¹⁶ αὐτῶν τῇ
 ὑποκρίσει.¹⁷ Ἄλλ’ ὅτε εἶδον ὅτι οὐκ ὀρθοδοῦσιν¹⁸ πρὸς τὴν ἀλήθειαν ¹⁴
 τοῦ εὐαγγελίου, εἶπον τῷ Πέτρῳ ἔμπροσθεν πάντων, Εἰ σύ, Ἰουδαῖος
 ὑπάρχων, ἐθνικῶς¹⁹ ζῆς καὶ οὐκ Ἰουδαϊκῶς,²⁰ τί τὰ ἔθνη ἀναγκάζεις²¹
 Ἰουδαΐζειν;²² Ἡμεῖς φύσει²³ Ἰουδαῖοι καὶ οὐκ ἐξ ἐθνῶν ἀμαρτωλοί, ¹⁵
 εἰδότες ὅτι οὐ δικαιοῦται ἄνθρωπος ἐξ ἔργων νόμου, ἐὰν μὴ διὰ πίστεως
 Ἰησοῦ χριστοῦ, καὶ ἡμεῖς εἰς χριστὸν Ἰησοῦν ἐπιστεύσαμεν, ἵνα

¹ ἐνεργέω, work, effect. ² ἀποστολή, ἡς, ἡ, apostleship, commission. ³ Κηφᾶς, ᾱ, ὁ, Cephas. ⁴ στῦλος, ου, ὁ, pillar. ⁵ Βαρνάβας, ὁ, Barnabas. ⁶ κοινωνία, ας, ἡ, fellowship, contribution. ⁷ μνημονεύω, remember, make mention of. ⁸ σπουδάζω, hasten, be eager. ⁹ Ἀντιόχεια, ας, ἡ, Antioch. ¹⁰ ἀνθίστημι, resist, oppose. ¹¹ καταγινώσκω, condemn, blame. ¹² συνεσθίω, eat with. ¹³ ὑποστέλλω, draw back, withdraw. ¹⁴ ἀφωρίζω, separate, set apart. ¹⁵ συννυποκρίνομαι, join in hypocrisy, dissemble with. ¹⁶ συναπάγω, lead away with, condescend to. ¹⁷ ὑπόκρισις, εως, ἡ, hypocrisy. ¹⁸ ὀρθοποδεῶ, walk straight, act rightly. ¹⁹ ἐθνικῶς, as a Gentile. ²⁰ Ἰουδαϊκῶς, in a Jewish manner. ²¹ ἀναγκάζω, force, compel. ²² Ἰουδαΐζω, live in a Jewish fashion. ²³ φύσις, εως, ἡ, nature, inherent nature.

δικαιωθῶμεν ἐκ πίστεως χριστοῦ, καὶ οὐκ ἐξ ἔργων νόμου· διότι¹ οὐ
δικαιωθήσεται ἐξ ἔργων νόμου πᾶσα σὰρξ. Εἰ δέ, ζητοῦντες 17
δικαιωθῆναι ἐν χριστῷ, εὐρέθημεν καὶ αὐτοὶ ἁμαρτωλοί, ἄρα² χριστὸς
ἁμαρτίας διάκονος; Μὴ γένοιτο. Εἰ γὰρ ἂ κατέλυσα,³ ταῦτα πάλιν 18
οἰκοδομῶ, παραβάτην⁴ ἑμαυτὸν συνίστημι.⁵ Ἐγὼ γὰρ διὰ νόμου νόμῳ 19
ἀπέθανον, ἵνα θεῷ ζήσω. Χριστῷ συνεσταύρωμαι·⁶ ζῶ δέ, οὐκέτι ἐγώ, 20
ζῇ δὲ ἐν ἐμοὶ χριστός· ὃ δὲ νῦν ζῶ ἐν σαρκί, ἐν πίστει ζῶ τῇ τοῦ υἱοῦ τοῦ
θεοῦ, τοῦ ἀγαπήσαντός με καὶ παραδόντος ἑαυτὸν ὑπὲρ ἐμοῦ. Οὐκ 21
ἀθετῶ⁷ τὴν χάριν τοῦ θεοῦ· εἰ γὰρ διὰ νόμου δικαιοσύνη, ἄρα χριστὸς
δωρεὰν⁸ ἀπέθανεν.

Ἦ⁹ ἀνόητοι¹⁰ Γαλάται,¹¹ τίς ὑμᾶς ἐβάσκανεν¹² τῇ ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι, 3
οἷς κατ' ὀφθαλμοὺς Ἰησοῦς χριστὸς προεγράφη¹³ ἐν ὑμῖν ἐσταυρωμένος
; Τοῦτο μόνον θέλω μαθεῖν¹⁴ ἅφ' ὑμῶν, ἐξ ἔργων νόμου τὸ πνεῦμα 2
ἐλάβετε, ἢ ἐξ ἀκοῆς¹⁵ πίστεως; Οὕτως¹⁶ ἀνόητοί¹⁰ ἐστε; Ἐναρξάμενοι¹⁷ 3
πνεύματι, νῦν σαρκὶ ἐπιτελείσθε;¹⁸ Τοσαῦτα¹⁹ ἐπάθετε εἰκῇ;²⁰ Εἶγε²¹ καὶ 4
εἰκῇ.²⁰ Ὁ οὖν ἐπιχορηγῶν²² ὑμῖν τὸ πνεῦμα καὶ ἐνεργῶν²³ δυνάμεις ἐν 5
ὑμῖν, ἐξ ἔργων νόμου, ἢ ἐξ ἀκοῆς¹⁵ πίστεως; Καθὼς Ἀβραὰμ 6

¹ διότι, because, on this account. ² ἄρα, so? (introduces a question). ³ καταλύω, destroy, lodge. ⁴ παραβάτης, οὐ, ὁ, transgressor. ⁵ συνίστημι, commend (transitive), stand with. ⁶ συσταυρόω, crucify together with. ⁷ ἀθετέω, reject, annul. ⁸ δωρεάν, without cost, without cause. ⁹ ὦ, Oh! omega. ¹⁰ ἀνόητος, foolish, thoughtless. ¹¹ Γαλάτης, οὐ, ὁ, Galatian. ¹² βασκαίνω, bewitch, give the evil eye to. ¹³ προγράφω, write before, write previously. ¹⁴ μανθάνω, learn, ascertain. ¹⁵ ἀκοή, ἤς, ἡ, hearing, report. ¹⁶ οὕτως, thus, so. ¹⁷ ἐναρχομαι, begin. ¹⁸ ἐπιτελέω, complete, perform. ¹⁹ τοσοῦτος, so great, so much. ²⁰ εἰκῇ, without cause or reason, vainly. ²¹ εἶγε, if indeed, seeing that. ²² ἐπιχορηγέω, supply, provide. ²³ ἐνεργέω, work, effect.

ἐπίστευσεν τῷ θεῷ, καὶ ἐλογίσθη αὐτῷ εἰς δικαιοσύνην. Γινώσκετε ἄρα 7
 ὅτι οἱ ἐκ πίστεως, οὗτοί εἰσιν υἱοὶ Ἀβραάμ. Προϊδοῦσα¹ δὲ ἡ γραφή ὅτι 8
 ἐκ πίστεως δίκαιοι τὰ ἔθνη ὁ θεός, προευηγγελίσατο² τῷ Ἀβραάμ ὅτι
 Ἐνευλογηθήσονται³ ἐν σοὶ πάντα τὰ ἔθνη. Ὡστε οἱ ἐκ πίστεως 9
 εὐλογοῦνται σὺν τῷ πιστῷ Ἀβραάμ. Ὅσοι γὰρ ἐξ ἔργων νόμου εἰσίν, 10
 ὑπὸ κατάραν⁴ εἰσίν· γέγραπται γάρ, Ἐπικατάρατος⁵ πᾶς ὃς οὐκ ἐμμένει⁶
 ἐν πᾶσιν τοῖς γεγραμμένοις ἐν τῷ βιβλίῳ τοῦ νόμου, τοῦ ποιῆσαι αὐτά.
 Ὅτι δὲ ἐν νόμῳ οὐδεὶς δικαιούται παρὰ τῷ θεῷ, δῆλον·⁷ ὅτι Ὁ δίκαιος 11
 ἐκ πίστεως ζήσεται· ὁ δὲ νόμος οὐκ ἔστιν ἐκ πίστεως, ἀλλ' Ὁ ποιήσας 12
 αὐτὰ ἄνθρωπος ζήσεται ἐν αὐτοῖς. Χριστὸς ἡμᾶς ἐξηγόρασεν⁸ ἐκ τῆς 13
 κατάρας⁴ τοῦ νόμου, γενόμενος ὑπὲρ ἡμῶν κατάρα·⁴ γέγραπται γάρ,
 Ἐπικατάρατος⁵ πᾶς ὁ κρεμάνμενος⁹ ἐπὶ ξύλου·¹⁰ ἵνα εἰς τὰ ἔθνη ἡ 14
 εὐλογία¹¹ τοῦ Ἀβραάμ γένηται ἐν χριστῷ Ἰησοῦ, ἵνα τὴν ἐπαγγελίαν
 τοῦ πνεύματος λάβωμεν διὰ τῆς πίστεως.

Ἀδελφοί, κατὰ ἄνθρωπον λέγω· ὅμως¹² ἀνθρώπου κεκυρωμένην¹³ 15
 διαθήκην οὐδεὶς ἀθετεῖ¹⁴ ἢ ἐπιδιατάσσεται.¹⁵ Τῷ δὲ Ἀβραάμ ἐρρήθησαν 16
 αἱ ἐπαγγελίαι, καὶ τῷ σπέρματι αὐτοῦ. Οὐ λέγει, Καὶ τοῖς σπέρμασιν,
 ὡς ἐπὶ πολλῶν, ἀλλ' ὡς ἐφ' ἑνός, Καὶ τῷ σπέρματί σου, ὅς ἐστιν

¹ προοράω, see before, foresee. ² προευηγγελίζομαι, proclaim good news in advance. ³ ἐνευλογέω, bless. ⁴ κατάρα, ας, ἡ, curse, cursing. ⁵ ἐπικατάρατος, cursed, accursed. ⁶ ἐμμένω, persevere, remain (in). ⁷ δῆλος, clear, evident. ⁸ ἐξαγοράζω, redeem, make the most of. ⁹ κρεμάννυμι, hang, hang up. ¹⁰ ξύλον, ου, τό, wood, tree. ¹¹ εὐλογία, ας, ἡ, blessing, adulation. ¹² ὅμως, yet, nevertheless. ¹³ κυρώω, confirm, ratify. ¹⁴ ἀθετέω, reject, annul. ¹⁵ ἐπιδιατάσσομαι, add a condition, provision.

χριστός. Τοῦτο δὲ λέγω, διαθήκην προκεκυρωμένην¹ ὑπὸ τοῦ θεοῦ εἰς 17
 χριστὸν ὁ μετὰ ἑτὴ τετρακόσια² καὶ τριάκοντα³ γεγονώς νόμος οὐκ
 ἀκυροῖ,⁴ εἰς τὸ καταργῆσαι⁵ τὴν ἐπαγγελίαν. Εἰ γὰρ ἐκ νόμου ἡ 18
 κληρονομία,⁶ οὐκέτι ἐξ ἐπαγγελίας: τῷ δὲ Ἀβραάμ δι' ἐπαγγελίας
 κεχάρισται⁷ ὁ θεός. Τί οὖν ὁ νόμος; Τῶν παραβάσεων⁸ χάριν⁹ 19
 προσετέθη,¹⁰ ἄχρι οὗ ἔλθῃ τὸ σπέρμα ᾧ ἐπήγγελται,¹¹ διαταγείς¹² δι'
 ἀγγέλων ἐν χειρὶ μεσίτου.¹³ Ὁ δὲ μεσίτης¹³ ἐνὸς οὐκ ἔστιν, ὁ δὲ θεὸς εἷς 20
 ἐστίν. Ὁ οὖν νόμος κατὰ τῶν ἐπαγγελιῶν τοῦ θεοῦ; Μὴ γένοιτο. Εἰ γὰρ 21
 ἐδόθη νόμος ὁ δυνάμενος ζωοποιῆσαι,¹⁴ ὄντως¹⁵ ἂν ἐκ νόμου ἦν ἡ
 δικαιοσύνη. Ἀλλὰ συνέκλεισεν¹⁶ ἡ γραφὴ τὰ πάντα ὑπὸ ἁμαρτίαν, ἵνα 22
 ἡ ἐπαγγελία ἐκ πίστεως Ἰησοῦ χριστοῦ δοθῇ τοῖς πιστεύουσιν.

Πρὸ τοῦ δὲ ἐλθεῖν τὴν πίστιν, ὑπὸ νόμον ἐφρουρούμεθα,¹⁷ 23
 συγκεκλεισμένοι¹⁶ εἰς τὴν μέλλουσαν πίστιν ἀποκαλυφθῆναι.¹⁸ Ὡστε ὁ 24
 νόμος παιδαγωγὸς¹⁹ ἡμῶν γέγονεν εἰς χριστόν, ἵνα ἐκ πίστεως
 δικαιωθῶμεν. Ἐλθούσης δὲ τῆς πίστεως, οὐκέτι ὑπὸ παιδαγωγόν¹⁹ 25
 ἐσμεν. Πάντες γὰρ υἱοὶ θεοῦ ἐστέ διὰ τῆς πίστεως ἐν χριστῷ Ἰησοῦ. 26
 Ὅσοι γὰρ εἰς χριστὸν ἐβαπτίσθητε, χριστὸν ἐνεδύσασθε.²⁰ Οὐκ ἔνι²¹ 28
 Ἰουδαῖος οὐδὲ Ἑλλήν,²² οὐκ ἔνι²¹ δοῦλος οὐδὲ ἐλεύθερος,²³ οὐκ ἔνι²¹

¹ προκυρώ, ratify in advance, establish before. ² τετρακόσιοι, four hundred, 400. ³ τριάκοντα, thirty, 30. ⁴ ἀκυρώ, revoke, invalidate. ⁵ καταργέω, make ineffective, abolish. ⁶ κληρονομία, ας, ἡ, inheritance. ⁷ χαρίζομαι, give freely, forgive. ⁸ παράβασις, εως, ἡ, going aside, transgression. ⁹ χάριν, in favor of, for the pleasure of. ¹⁰ προστίθημι, add, add to. ¹¹ ἐπαγγέλλομαι, promise, profess. ¹² διατάσσω, command, give orders to. ¹³ μεσίτης, ου, ὁ, mediator, go-between. ¹⁴ ζωοποιέω, make alive, make to live. ¹⁵ ὄντως, really, indeed. ¹⁶ συγκλείω, shut, enclose. ¹⁷ φρουρέω, guard, protect. ¹⁸ ἀποκαλύπτω, reveal, uncover. ¹⁹ παιδαγωγός, ου, ὁ, tutor, guardian. ²⁰ ἐνδύω, put on, clothe. ²¹ ἐνι, there is in, is present. ²² Ἑλλήν, ηνος, ὁ, Greek, Hellene. ²³ ἐλεύθερος, free, delivered from obligation.

ἄρσεν¹ καὶ θῆλυ·² πάντες γὰρ ὑμεῖς εἷς ἐστὲ ἐν χριστῷ Ἰησοῦ. Εἰ δὲ 29
 ὑμεῖς χριστοῦ, ἄρα τοῦ Ἀβραὰμ σπέρμα ἐστέ, καὶ κατ' ἐπαγγελίαν
 κληρονόμοι.³

Λέγω δέ, ἐφ' ὅσον χρόνον ὁ κληρονόμος³ νήπιός⁴ ἐστίν, οὐδὲν διαφέρει⁵ 4
 δούλου, κύριος πάντων ὧν· ἀλλὰ ὑπὸ ἐπιτρόπου⁶ ἐστὶν καὶ οἰκονόμους, 2
 ἄχρι τῆς προθεσμίας⁸ τοῦ πατρός. Οὕτως καὶ ἡμεῖς, ὅτε ἤμεν νήπιοι,⁴ 3
 ὑπὸ τὰ στοιχεῖα⁹ τοῦ κόσμου ἤμεν δεδουλωμένοι·¹⁰ ὅτε δὲ ἦλθεν τὸ 4
 πλήρωμα¹¹ τοῦ χρόνου, ἐξαπέστειλεν¹² ὁ θεὸς τὸν υἱὸν αὐτοῦ, γενόμενον
 ἐκ γυναικός, γενόμενον ὑπὸ νόμον, ἵνα τοὺς ὑπὸ νόμον ἐξαγοράσῃ,¹³ 5
 ἵνα τὴν υἰοθεσίαν¹⁴ ἀπολάβωμεν.¹⁵ Ὅτι δέ ἐστε υἱοί, ἐξαπέστειλεν¹² ὁ 6
 θεὸς τὸ πνεῦμα τοῦ υἱοῦ αὐτοῦ εἰς τὰς καρδίας ὑμῶν, κρᾶζον, Ἀββᾶ, ὁ
 πατήρ. Ὡστε οὐκέτι εἰ δούλος, ἀλλ' υἱός· εἰ δὲ υἱός, καὶ κληρονόμος³ 7
 θεοῦ διὰ χριστοῦ.

Ἀλλὰ τότε μέν, οὐκ εἰδότες θεόν, ἐδουλεύσατε¹⁶ τοῖς μὴ φύσει¹⁷ οὕσιν 8
 θεοῖς· νῦν δέ, γινόντες θεόν, μᾶλλον δὲ γνωσθέντες ὑπὸ θεοῦ, πῶς 9
 ἐπιστρέφετε πάλιν ἐπὶ τὰ ἀσθενῆ¹⁸ καὶ πτωχὰ στοιχεῖα,⁹ οἷς πάλιν
 ἄνωθεν¹⁹ δουλεύειν¹⁶ θέλετε· Ἡμέρας παρατηρεῖσθε,²⁰ καὶ μῆνας,²¹ καὶ 10

¹ ἄρσεν, male. ² θῆλυς, female, woman. ³ κληρονόμος, ου, ὁ, heir, inheritor. ⁴ νήπιος, infant, child. ⁵ διαφέρω, differ, carry through. ⁶ ἐπίτροπος, ου, ὁ, guardian, steward. ⁷ οἰκονόμος, ου, ὁ, manager, steward. ⁸ προθεσμία, ας, ἡ, appointed day, set time. ⁹ στοιχεῖον, τό, elementary principles, elements. ¹⁰ δουλόω, enslave, bring under subjection. ¹¹ πλήρωμα, τος, τό, fullness, fulfillment. ¹² ἐξαποστέλλω, send forth. ¹³ ἐξαγοράζω, redeem, make the most of. ¹⁴ υἰοθεσία, ας, ἡ, adoption. ¹⁵ ἀπολαμβάνω, receive from, get back. ¹⁶ δουλεύω, serve, am a slave. ¹⁷ φύσις, εως, ἡ, nature, inherent nature. ¹⁸ ἀσθενής, weak, infirm. ¹⁹ ἄνωθεν, from above, again. ²⁰ παρατηρέω, watch closely, observe scrupulously. ²¹ μῆν, ὁ, month, certainly.

καιρούς, καὶ ἐνιαυτούς.¹ Φοβοῦμαι ὑμᾶς, μήπως² εἰκῇ³ κεκοπίακα⁴ εἰς 11
 ὑμᾶς.

Γίνεσθε ὡς ἐγώ, ὅτι καὶ γὰρ ὡς ὑμεῖς, ἀδελφοί, δέομαι⁵ ὑμῶν. Οὐδέν με 12
 ἡδίκησατε.⁶ οἴδατε δὲ ὅτι δι' ἀσθένειαν⁷ τῆς σαρκὸς εὐηγγελισάμην 13
 ὑμῖν τὸ πρότερον.⁸ Καὶ τὸν πειρασμόν⁹ μου τὸν ἐν τῇ σαρκί μου οὐκ 14
 ἐξουθενήσατε¹⁰ οὐδὲ ἐξεπτύσατε,¹¹ ἀλλ' ὡς ἄγγελον θεοῦ ἐδέξασθέ με,
 ὡς χριστὸν Ἰησοῦν. Τίς οὖν ἦν ὁ μακαρισμὸς¹² ὑμῶν; Μαρτυρῶ γὰρ 15
 ὑμῖν ὅτι, εἰ δυνατόν, τοὺς ὀφθαλμοὺς ὑμῶν ἐξορύξαντες¹³ ἂν ἐδώκατέ
 μοι. Ὡστε ἐχθρὸς ὑμῶν γέγονα ἀληθεύων¹⁴ ὑμῖν; Ζηλοῦσιν¹⁵ ὑμᾶς οὐ 16
 καλῶς, ἀλλὰ ἐκκλείσαι¹⁶ ὑμᾶς θέλουσιν, ἵνα αὐτοὺς ζηλοῦτε.¹⁵ Καλὸν 18
 δὲ τὸ ζηλοῦσθαι¹⁵ ἐν καλῷ πάντοτε, καὶ μὴ μόνον ἐν τῷ παρεῖναι¹⁷ με
 πρὸς ὑμᾶς. Τεκνία¹⁸ μου, οὓς πάλιν ὠδίνω,¹⁹ ἄχρι οὗ μορφωθῇ²⁰ χριστὸς 19
 ἐν ὑμῖν, ἥθελον δὲ παρεῖναι¹⁷ πρὸς ὑμᾶς ἄρτι, καὶ ἀλλάξαι²¹ τὴν φωνήν 20
 μου, ὅτι ἀποροῦμαι²² ἐν ὑμῖν.

Λέγετέ μοι, οἱ ὑπὸ νόμον θέλοντες εἶναι, τὸν νόμον οὐκ ἀκούετε; 21
 Γέγραπται γάρ, ὅτι Ἀβραὰμ δύο υἱοὺς ἔσχεν: ἓνα ἐκ τῆς παιδίσκης,²³
 καὶ ἓνα ἐκ τῆς ἐλευθέρας.²⁴ Ἄλλ' ὁ μὲν ἐκ τῆς παιδίσκης²³ κατὰ σάρκα 23

¹ ἐνιαυτός, οὐ, ὁ, year. ² μήπως, lest in any way, lest perhaps. ³ εἰκῇ, without cause or reason, vainly. ⁴ κοπιᾶω, toil, labor. ⁵ δέομαι, ask, request. ⁶ ἀδικέω, do wrong, harm. ⁷ ἀσθένεια, ας, ἡ, weakness, sickness. ⁸ πρότερον, formerly, before. ⁹ πειρασμός, οὐ, ὁ, temptation, trial. ¹⁰ ἐξουθενέω, despise, ignore. ¹¹ ἐκπτύω, disdain, loathe. ¹² μακαρισμός, οὐ, ὁ, blessing, regarding as happy. ¹³ ἐξορύσσω, dig out, dig through. ¹⁴ ἀληθεύω, speak the truth, say. ¹⁵ ζηλόω, be zealous, am jealous. ¹⁶ ἐκκλείω, shut out, exclude. ¹⁷ παρίμι, be present, have arrived. ¹⁸ τεκνίον, ου, τό, little child. ¹⁹ ὠδίνω, have birth pangs, travail in labor. ²⁰ μορφόω, form, shape. ²¹ ἀλλάσσω, change, alter. ²² ἀπορέω, be at a loss, be perplexed. ²³ παιδίσκη, ης, ἡ, maid, female servant. ²⁴ ἐλευθερός, free, delivered from obligation.

γεγέννηται, ὁ δὲ ἐκ τῆς ἐλευθέρας¹ διὰ τῆς ἐπαγγελίας. Ἄτινά ἐστιν 24
 ἀλληγορούμενα:² αὗται γάρ εἰσιν δύο διαθήκαι: μία μὲν ἀπὸ ὄρους Σινᾶ,
 εἰς δουλείαν³ γεννώσα, ἣτις ἐστὶν Ἄγαρ.⁴ Τὸ γὰρ Ἄγαρ⁴ Σινᾶ ὄρος 25
 ἐστὶν ἐν τῇ Ἀραβίᾳ,⁵ συστοιχεῖ⁶ δὲ τῇ νῦν Ἱερουσαλήμ, δουλεύει⁷ δὲ
 μετὰ τῶν τέκνων αὐτῆς. Ἡ δὲ ἄνω⁸ Ἱερουσαλήμ ἐλευθέρα¹ ἐστίν, ἣτις 26
 ἐστὶν μήτηρ πάντων ἡμῶν: γέγραπται γάρ, Εὐφράνθητι,⁹ στείρα,¹⁰ ἢ οὐ 27
 τίκτουσα:¹¹ ῥήξον¹² καὶ βόησον,¹³ ἢ οὐκ ὠδίνουσα:¹⁴ ὅτι πολλὰ τὰ τέκνα
 τῆς ἐρήμου μᾶλλον ἢ τῆς ἐχούσης τὸν ἄνδρα. Ἡμεῖς δέ, ἀδελφοί, κατὰ 28
 Ἰσαάκ, ἐπαγγελίας τέκνα ἐσμέν. Ἀλλ' ὥσπερ τότε ὁ κατὰ σάρκα 29
 γεννηθεὶς ἐδίωκεν τὸν κατὰ πνεῦμα, οὕτως¹⁵ καὶ νῦν. Ἀλλὰ τί λέγει ἡ 30
 γραφή; Ἐκβαλε τὴν παιδίσκην¹⁶ καὶ τὸν υἱὸν αὐτῆς, οὐ γὰρ μὴ
 κληρονομήσῃ¹⁷ ὁ υἱὸς τῆς παιδίσκης¹⁶ μετὰ τοῦ υἱοῦ τῆς ἐλευθέρας.¹ 31
 Ἄρα, ἀδελφοί, οὐκ ἐσμέν παιδίσκης¹⁶ τέκνα, ἀλλὰ τῆς ἐλευθέρας.¹

Τῇ ἐλευθερίᾳ¹⁸ οὖν ἡ χριστὸς ἡμᾶς ἠλευθέρωσεν,¹⁹ στήκετε,²⁰ καὶ μὴ 5
 πάλιν ζυγῷ²¹ δουλείας³ ἐνέχεσθε.²²

¹ ἐλεύθερος, free, delivered from obligation. ² ἀλληγορέω, speak allegorically. ³ δουλεία, ας, ἡ, slavery, bondage. ⁴ Ἀγάρ, ἡ, Hagar. ⁵ Ἀραβία, ας, ἡ, Arabia. ⁶ συστοιχέω, correspond to. ⁷ δουλεύω, serve, am a slave. ⁸ ἄνω, up, above. ⁹ εὐφραίνω, rejoice, cheer. ¹⁰ στείρος, barren. ¹¹ τίκτω, give birth to, bear. ¹² ῥήγνυμι, break apart, throw down. ¹³ βοάω, cry aloud, shout. ¹⁴ ὠδίνω, have birth pangs, travail in labor. ¹⁵ οὕτως, thus, so. ¹⁶ παιδίσκη, ης, ἡ, maid, female servant. ¹⁷ κληρονομέω, inherit, obtain. ¹⁸ ἐλευθερία, ας, ἡ, liberty, freedom. ¹⁹ ἐλευθερώω, set free, exempt (from liability). ²⁰ στήκω, stand, stand fast. ²¹ ζυγός, οὔ, ὁ, yoke, heavy burden. ²² ἐνέχω, have a grudge against, be subject to.

Ἴδε, ἐγὼ Παῦλος λέγω ὑμῖν ὅτι ἐὰν περιτέμνησθε,¹ χριστὸς ὑμᾶς οὐδὲν 2
 ὠφελήσει.² Μαρτύρομαι³ δὲ πάλιν παντὶ ἀνθρώπῳ περιτεμνομένῳ,¹ ὅτι 3
 ὀφειλέτης⁴ ἐστὶν ὅλον τὸν νόμον ποιῆσαι. Κατηργήθητε⁵ ἀπὸ τοῦ 4
 χριστοῦ, οἵτινες ἐν νόμῳ δικαιοῦσθε: τῆς χάριτος ἐξεπέσατε.⁶ Ἡμεῖς 5
 γὰρ πνεύματι ἐκ πίστεως ἐλπίδα δικαιοσύνης ἀπεκδεχόμεθα.⁷ Ἐν γὰρ 6
 χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομή τι ἰσχύει,⁸ οὔτε ἀκροβυστία,⁹ ἀλλὰ πίστις
 δι' ἀγάπης ἐνεργουμένη.¹⁰ Ἐτρέχετε¹¹ καλῶς: τίς ὑμᾶς ἐνέκοψεν¹² τῇ 7
 ἀληθείᾳ μὴ πείθεσθαι; Ἡ πεισμονή¹³ οὐκ ἐκ τοῦ καλοῦντος ὑμᾶς. 8
 Μικρὰ ζύμη¹⁴ ὅλον τὸ φύραμα¹⁵ ζυμοί.¹⁶ Ἐγὼ πέποιθα εἰς ὑμᾶς ἐν κυρίῳ, 10
 ὅτι οὐδὲν ἄλλο φρονήσετε:¹⁷ ὁ δὲ ταρασσών¹⁸ ὑμᾶς βαστάσει¹⁹ τὸ κρίμα,
 ὅστις ἂν ᾔ. Ἐγὼ δέ, ἀδελφοί, εἰ περιτομὴν ἔτι κηρύσσω, τί ἔτι 11
 διώκομαι; Ἄρα κατήργηται⁵ τὸ σκάνδαλον²¹ τοῦ σταυροῦ.²² Ὅφελον²³ 12
 καὶ ἀποκόψονται²⁴ οἱ ἀναστατοῦντες²⁵ ὑμᾶς.

Ὑμεῖς γὰρ ἐπ' ἐλευθερίᾳ²⁶ ἐκλήθητε, ἀδελφοί: μόνον μὴ τὴν ἐλευθερίαν²⁶ 13
 εἰς ἀφορμὴν²⁷ τῇ σαρκί, ἀλλὰ διὰ τῆς ἀγάπης δουλεύετε²⁸ ἀλλήλοις. Ὁ 14
 γὰρ πᾶς νόμος ἐν ἐνὶ λόγῳ πληροῦται, ἐν τῷ, Ἀγαπήσεις τὸν πλησίον²⁹
 σου ὡς ἑαυτόν. Εἰ δὲ ἀλλήλους δάκνετε³⁰ καὶ κατεσθίετε,³¹ βλέπετε μὴ 15

¹ περιτέμνω, circumcize, circumcise. ² ὠφελέω, profit, help. ³ μαρτύρομαι, affirm, testify. ⁴ ὀφειλέτης, ου, ὁ, debtor, sinner. ⁵ καταργέω, make ineffective, abolish. ⁶ ἐκπίπτω, fall away, fall out. ⁷ ἀπεκδέχομαι, await eagerly, expect eagerly. ⁸ ἰσχύω, be strong, able. ⁹ ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. ¹⁰ ἐνεργέω, work, effect. ¹¹ τρέχω, run, exercise myself. ¹² ἐγκόπτω, impede, detain. ¹³ πεισμονή, ἡς, ἡ, persuasion, conviction. ¹⁴ ζύμη, ης, ἡ, leaven, ferment. ¹⁵ φύραμα, τος, τό, that which is mixed, lump. ¹⁶ ζυμόω, leaven, ferment. ¹⁷ φρονέω, think, judge. ¹⁸ ταρασσω, trouble, agitate. ¹⁹ βαστάζω, bear, carry. ²⁰ κρίμα, ος, τό, judgment, verdict. ²¹ σκάνδαλον, ου, τό, cause of stumbling, snare. ²² σταυρός, οὔ, ὁ, cross. ²³ ὄφελον, would that (used to express a fruitless wish) ²⁴ ἀποκόπτω, cut off, smite. ²⁵ ἀναστατόω, stir up, disturb. ²⁶ ἐλευθερία, ας, ἡ, liberty, freedom. ²⁷ ἀφορμή, ης, ἡ, occasion, opportunity. ²⁸ δουλεύω, serve, am a slave. ²⁹ πλησίον, near, neighbor (as a noun). ³⁰ δάκνω, bite, backbite. ³¹ κατεσθίω, eat up, devour.

ὑπὸ ἀλλήλων ἀναλωθῇτε.¹

Λέγω δέ, πνεύματι περιπατεῖτε, καὶ ἐπιθυμίαν σαρκὸς οὐ μὴ τελέσητε.² 16

Ἡ γὰρ σὰρξ ἐπιθυμεῖ³ κατὰ τοῦ πνεύματος, τὸ δὲ πνεῦμα κατὰ τῆς σαρκός· ταῦτα δὲ ἀντίκειται⁴ ἀλλήλοις, ἵνα μὴ ἂ ἄν θέλητε, ταῦτα

ποιῇτε. Εἰ δὲ πνεύματι ἄγεσθε, οὐκ ἐστὲ ὑπὸ νόμον. Φανερά⁵ δέ ἐστιν 18

τὰ ἔργα τῆς σαρκός, ἅτινά ἐστιν μοιχεία,⁶ πορνεία,⁷ ἀκαθαρσία,⁸

ἀσέλγεια,⁹ εἰδωλολατρεία,¹⁰ φαρμακεία,¹¹ ἔχθραι,¹² ἔρεις,¹³ ζῆλοι,¹⁴ θυμοί, 20

ἐριθειαι,¹⁶ διχοστασίαι,¹⁷ αἵρέσεις,¹⁸ φθόνοι,¹⁹ φόνοι,²⁰ μέθαι,²¹ κῶμοι,²² 21

καὶ τὰ ὅμοια τούτοις· ἃ προλέγω²³ ὑμῖν, καθὼς καὶ προεῖπον,²³ ὅτι οἱ τὰ

τοιαῦτα πράσσοντες βασιλείαν θεοῦ οὐ κληρονομήσουσιν.²⁴ Ὁ δὲ 22

καρπὸς τοῦ πνεύματός ἐστιν ἀγάπη, χαρά, εἰρήνη, μακροθυμία,²⁵

χρηστότης,²⁶ ἀγαθωσύνη,²⁷ πίστις, πραότης,²⁸ ἐγκράτεια·²⁹ κατὰ τῶν 23

τοιούτων οὐκ ἔστιν νόμος. Οἱ δὲ τοῦ χριστοῦ, τὴν σάρκα ἐσταύρωσαν 24

σὺν τοῖς παθήμασιν³⁰ καὶ ταῖς ἐπιθυμίαις.

¹ ἀναλίσκω, destroy, consume. ² τελέω, finish, fulfill. ³ ἐπιθυμέω, desire, long for. ⁴ ἀντίκειμαι, lie opposite, i.e. oppose. ⁵ φανερός, manifest, apparent. ⁶ μοιχεία, ας, ἡ, adultery. ⁷ πορνεία, ας, ἡ, fornication, idolatry. ⁸ ἀκαθαρσία, ας, ἡ, uncleanness, impurity. ⁹ ἀσέλγεια, ας, ἡ, licentiousness, debauchery. ¹⁰ εἰδωλολατρεία, ας, ἡ, worship or service of an image. ¹¹ φαρμακεία, ας, ἡ, sorcery, magic. ¹² ἔχθρα, ας, ἡ, enmity, hostility. ¹³ ἔρις, ιδος, ἡ, strife, contention. ¹⁴ ζῆλος, ου, ὁ, zeal, jealousy. ¹⁵ θυμός, ου, ὁ, wrath, outburst of passion. ¹⁶ ἐριθεία, ας, ἡ, rivalry, ambition. ¹⁷ διχοστασία, ας, ἡ, dissension, division. ¹⁸ αἵρεσις, εως, ἡ, choice, faction. ¹⁹ φθόνος, ου, ὁ, envy, grudge. ²⁰ φόνος, ου, ὁ, murder, slaughter. ²¹ μέθη, ης, ἡ, drunkenness. ²² κῶμος, ου, ὁ, excessive feasting, carousing. ²³ προλέγω, say beforehand, forewarn. ²⁴ κληρονομέω, inherit, obtain. ²⁵ μακροθυμία, ας, ἡ, long-suffering, patience. ²⁶ χρηστότης, ητος, ἡ, goodness, kindness. ²⁷ ἀγαθωσύνη, ης, ἡ, goodness. ²⁸ πραΰτης, mildness, gentleness. ²⁹ ἐγκράτεια, ας, ἡ, mastery, self-control. ³⁰ πάθημα, τος, τό, suffering, passion.

Εἰ ζῶμεν πνεύματι, πνεύματι καὶ στοιχῶμεν.¹ Μὴ γινώμεθα κενόδοξοι,² 25
ἀλλήλους προκαλούμενοι,³ ἀλλήλοις φθονοῦντες.⁴

Ἀδελφοί, ἐὰν καὶ προληφθῇ⁵ ἄνθρωπος ἐν τινι παραπτώματι,⁶ ὑμεῖς οἱ 6
πνευματικοὶ⁷ καταρτίζετε⁸ τὸν τοιοῦτον ἐν πνεύματι πραότητος,⁹
σκοπῶν¹⁰ σεαυτὸν μὴ καὶ σὺ πειρασθῆς. Ἀλλήλων τὰ βάρη¹¹ βαστάζετε, 2
καὶ οὕτως ἀναπληρώσατε¹³ τὸν νόμον τοῦ χριστοῦ. Εἰ γὰρ δοκεῖ τις 3
εἶναι τι, μηδὲν ὦν, ἑαυτὸν φρεναπατᾷ:¹⁴ τὸ δὲ ἔργον ἑαυτοῦ δοκιμαζέτω 4
ἕκαστος, καὶ τότε εἰς ἑαυτὸν μόνον τὸ καύχημα¹⁶ ἔξει, καὶ οὐκ εἰς τὸν
ἕτερον. Ἐκαστος γὰρ τὸ ἴδιον φορτίον¹⁷ βαστάσει.¹² 5

Κοινωνεῖτω¹⁸ δὲ ὁ κατηγούμενος¹⁹ τὸν λόγον τῷ κατηγούντι¹⁹ ἐν πᾶσιν 6
ἀγαθοῖς. Μὴ πλανᾶσθε, θεὸς οὐ μυκτηρίζεται:²⁰ ὃ γὰρ ἐὰν σπείρη 7
ἄνθρωπος, τοῦτο καὶ θερίσει.²¹ Ὅτι ὁ σπείρων εἰς τὴν σάρκα ἑαυτοῦ, ἐκ 8
τῆς σαρκὸς θερίσει²¹ φθοράν:²² ὁ δὲ σπείρων εἰς τὸ πνεῦμα, ἐκ τοῦ
πνεύματος θερίσει²¹ ζωὴν αἰώνιον. Τὸ δὲ καλὸν ποιοῦντες μὴ 9
ἐκκακῶμεν:²³ καιρῷ γὰρ ἰδίῳ θερίσομεν,²¹ μὴ ἐκλυόμενοι.²⁴ Ἄρα οὖν ὥς 10
καιρὸν ἔχομεν, ἐργαζώμεθα τὸ ἀγαθὸν πρὸς πάντας, μάλιστα²⁵ δὲ πρὸς
τοὺς οἰκείους²⁶ τῆς πίστεως.

¹ στοιχέω, walk orderly, follow. ² κενόδοξας, vainglorious. ³ προκαλέομαι, provoke, challenge. ⁴ φθονέω, envy, be jealous. ⁵ προλαμβάνω, take beforehand, take before. ⁶ παράπτωμα, τος, τό, trespass, falling away. ⁷ πνευματικός, spiritual. ⁸ καταρτίζω, mend, fit. ⁹ πραΰτης, mildness, gentleness. ¹⁰ σκοπέω, look at, contemplate. ¹¹ βάρος, ους, τό, burden, weight. ¹² βαστάζω, bear, carry. ¹³ ἀναπληρώω, fill up, fulfill. ¹⁴ φρεναπατάω, deceive, deceive the mind. ¹⁵ δοκιμάζω, prove, approve. ¹⁶ καύχημα, τος, τό, boasting, ground of boasting. ¹⁷ φορτίον, ου, τό, burden, load. ¹⁸ κοινωνέω, have a share of, share. ¹⁹ κατηγέω, teach by word of mouth. ²⁰ μυκτηρίζω, turn up the nose at, mock. ²¹ θερίζω, reap, gather. ²² φθορά, ἄς, ή, destruction, corruption. ²³ ἐκκακέω, am faint, am weary. ²⁴ ἐκλύω, am unstrung, become weak. ²⁵ μάλιστα, especially, most of all. ²⁶ οἰκείος, ου, ό, household, members of the household.

Ἴδετε πηλίκους¹ ὑμῖν γράμμασιν² ἔγραψα τῇ ἐμῇ χειρί. Ὅσοι θέλουσιν 11
 εὐπροσωπῆσαι³ ἐν σαρκί, οὗτοι ἀναγκάζουσιν⁴ ὑμᾶς περιτέμνεσθαι,⁵
 μόνον ἵνα μὴ τῷ σταυρῷ⁶ τοῦ χριστοῦ διώκωνται. Οὐδὲ γὰρ οἱ 13
 περιτετμημένοι⁵ αὐτοὶ νόμον φυλάσσουσιν, ἀλλὰ θέλουσιν ὑμᾶς
 περιτέμνεσθαι,⁵ ἵνα ἐν τῇ ὑμετέρᾳ⁷ σαρκὶ καυχῇσωνται. Ἐμοὶ δὲ μὴ 14
 γένοιτο καυχᾶσθαι εἰ μὴ ἐν τῷ σταυρῷ⁶ τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ
 χριστοῦ: δι' οὗ ἔμοι κόσμος ἐσταύρωται, καὶ γὰρ τῷ κόσμῳ. Ἐν γὰρ 15
 χριστῷ Ἰησοῦ οὔτε περιτομὴ τι ἰσχύει,⁸ οὔτε ἀκροβυστία,⁹ ἀλλὰ καινὴ
 κτίσις.¹⁰ Καὶ ὅσοι τῷ κανόνι¹¹ τούτῳ στοιχήσουσιν,¹² εἰρήνην ἐπ' αὐτούς, 16
 καὶ ἔλεος,¹³ καὶ ἐπὶ τὸν Ἰσραὴλ τοῦ θεοῦ.

Τοῦ λοιποῦ, κόπους¹⁴ μοι μηδεὶς παρεχέτω:¹⁵ ἐγὼ γὰρ τὰ στίγματα¹⁶ τοῦ 17
 κυρίου Ἰησοῦ ἐν τῷ σώματί μου βαστάζω.¹⁷

Ἡ χάρις τοῦ κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ χριστοῦ μετὰ τοῦ πνεύματος ὑμῶν, 18
 ἀδελφοί. Ἀμήν.

¹ πηλίκος, how large, how great. ² γράμμα, τος, τό, letter, writings. ³ εὐπροσωπέω, make a good showing. ⁴ ἀναγκάζω, force, compel. ⁵ περιτέμνω, circumcise, circumcise. ⁶ σταυρός, οὗ, ὁ, cross. ⁷ ὑμέτερος, your. ⁸ ἰσχύω, be strong, able. ⁹ ἀκροβυστία, ας, ἡ, uncircumcision, foreskin. ¹⁰ κτίσις, εως, ἡ, creation, creature. ¹¹ κανὼν, ὄνος, ὁ, rule, standard. ¹² στοιχέω, walk orderly, follow. ¹³ ἔλεος, ους, ὁ, pity, mercy. ¹⁴ κόπος, ου, ὁ, labor, trouble. ¹⁵ παρέχω, offer, afford. ¹⁶ στίγμα, τος, τό, mark, brand. ¹⁷ βαστάζω, bear, carry.